

PROGRAMUL
PARTIDULUI POLITIC "PARTIDUL SCHIMBĂRII"

Chișinău, 2021

INTRODUCERE

Partidul Schimbării este un proiect politic al cetățenilor Republicii Moldova, care s-au unit pentru a contribui în mod legal la schimbarea elitelor politice - eliminarea traseiștilor, corupților și oligarhilor, atât din Parlament, Guvern, cât și alte instituții. Este un proiect al cetățenilor cu poziție civică și politică fermă, pentru care schimbarea elitelor corupte este începutul unei etape de stabilitate și reconstrucție a instituțiilor, infrastructurii și de relansare a economiei. Partidul Schimbării este un proiect politic care își propune să aducă schimbările așteptate de oamenii simpli, prin agendă pro-activă de dezvoltare economică, justiție funcțională și crearea unui sistem de protecție socială, care va asigura păturilor vulnerabile echitate și dreptate socială.

Partidul Schimbării este un proiect politic, care după treizeci de ani de dezbinare și sărăcie își propune să unească societatea în jurul unui concept de dezvoltare a Republicii Moldova, în jurul unui proiect de țară.

Este timpul să lăsăm deoparte agenda falsă și contradicțiile impuse de politicienii corupți, or de fiecare dată când politicienii au reușit să ne dezbină, ei au devenit mai bogați, iar noi, cetățenii, mai săraci și mai dezamăgiți. Împreună, cei care au aderat la Partidul Schimbării și cei care se vor alătura pe parcurs ca membri și susținători, vom contribui la asigurarea unei majorități parlamentare integre. *Vom lăsa la o parte contradicțiile sterile legate de identitate, apartenență etnică, limba vorbită și luptele geopolitice sterile, care ne-au sabotat ca societate și stat și nu ne-au permis să construim instituții puternice, o economie dezvoltată, o justiție funcțională și curajoasă, un sistem de protecție socială echitabil, să asigurăm echitatea și dreptatea socială pentru cei vulnerabili și nu mai puțin important - să educăm generații de cetățeni implicați, responsabili și cu un simț al proprietății și responsabilității pentru țara noastră – Republica Moldova.*

După ani și decenii de dezamăgire și frustrare, prin unitatea noastră, a cetățenilor și societății, a venit timpul să ne solidarizăm pentru a implementa un program de guvernare în interesul oamenilor simpli - un program în afara geopoliticii, vectorilor și agendelor false – un program de bună guvernare a Republicii Moldova.

Suntem siguri că societatea și fiecare din noi își dorește *o mare schimbare*, că nu avem ce împărți în afară de sărăcie și un stat pentru care îți este rușine și că, *doar o societate solidară și unită poate produce schimbarea.*

Indiferent de apartenența etnică, limba vorbită, religie sau viziunile politice, fiecare din noi, cetățenii Republicii Moldova își dorește bunăstare, instituții funcționale în serviciul oamenilor simpli și nu a elitelor, justiție care bagă criminalii la închisoare în loc să-i protejeze și desigur echitate socială pentru cei vulnerabili și săraci.

Partidul Schimbării își propune să solidarizeze cetățenii și societatea în jurul unui concept de bună guvernare a Republicii Moldova și este primul proiect care vine cu un proiect de țară în baza a ceea ce ne unește și nu ne dezbină. Un proiect, care propune cetățenilor și societății să încheiem un acord național - *un contract social cu privire la capitolele și direcția de guvernare a țării noastre.*

Agenda noastră este formată din piloni, implementarea cărora ni le asumăm ca Partid Politic, piloni care cuprind cuprind conceptele de bază a dezvoltării și buneii administrări a Republicii Moldova.

I. REFORMA POLITICĂ ȘI JUSTIȚIA

II REFORMA POLITICĂ

Modificarea legii/radierea partidelor neconforme

În Republica Moldova, noțiunile de *politician* și *politică* au devenit sinonimele corupției. Clasa politică coruptă și organizațiile criminale și-au subordonat puterea legislativă, iar justiția servilă și ineficientă asigură acoperirea juridică și impunitatea acestora. Corupția a cuprins întregul sistem politic și de administrare publică a Republicii Moldova. Pentru a schimba felul în care se face politică ne propunem să facem ordine în sistemul partidelor politice și să asigurăm accesul liber persoanelor integre și profesioniste în viața politică.

Prin modificarea Legii cu privire la partidele politice vom elimina partidele care nu au membri, lipsite de agendă și activitate publică, scoase periodic la vânzare, precum și cele folosite în calitate de spoileri electorali, care lovesc grav în procesele democratice și discreditează partidul ca entitate politică în ochii cetățenilor. În urma modificării legii, partidele care nu participă la două scrutine consecutiv și nu corespund criteriilor minime de înregistrare a unui partid, vor fi radiate din registrul partidelor politice.

În același timp vom elimina obstacolele care împiedică venirea oamenilor integri în viața politică. Deși legea partidelor politice a fost modificată recent, pragul rămâne a fi unul înalt. În prezent pentru înregistrarea unui partid este nevoie de o mie de membri și parcurgerea unei proceduri birocratice complicate, în timp ce în majoritatea statelor dezvoltate e nevoie de doar câteva persoane implicate.

În condițiile Republicii Moldova considerăm necesară reducerea cenzului de membri de partid de cca patru ori și de o debirocratizare a procedurii de înregistrare, care astăzi conține un șir de prevederi, care au menirea de a împiedica înregistrarea partidelor politice nedorite de către clasa politică actuală, precum sînt de ex. – deschiderea unui cont bancar pînă la înregistrarea partidului politic ca persoană juridică, or această prevedere este contrară legislației financiar-bancare și regulamentelor BNM sau obligativitatea perfectării listelor de membri în baza cererilor de membri, care ulterior urmează să fie semnate de respectivii membri. Toate aceste ineptii legislative vor fi eliminate, procedura juridică simplificată, iar criteriile legale de înregistrare a partidelor diminuate.

Astfel, prin radierea a zeci de partide inexistente vom elimina influența negativă a oligarhilor și partidelor care folosesc tehnologii politice negre pentru sabotarea proiectelor concurente, iar prin eliminarea obstacolelor birocratice vom permite persoanelor integre și profesioniste să se implice politic.

Democrația internă/adoptarea deciziilor în partidele politice

Extrem de important este modul de funcționare nedemocratic al partidelor și necesitatea însănătoșirii proceselor de luare a deciziilor și transparenței decizionale în interiorul partidelor politice. Corupția politică pornește din partidele politice construite pe principii corupționale și autoritare. În acest sens, vom revizui legea partidelor în vederea îmbunătățirii proceselor democratice prin reglementarea mecanismelor de adoptare a deciziilor. Proasta funcționare a democrației la nivel de stat, pornește chiar din interiorul partidelor, care în prezent sînt dominate de liderii acestora, care de regulă sînt finanțatorii tenebri. Avem nevoie de partide cu democrații funcționale în interiorul formațiunilor politice și în acest sens ne propunem elaborarea regulamentelor subordonate legii, care vor încuraja aplicarea procedurilor democratice de luare a deciziilor.

Finanțarea transparentă a partidelor politice

Regulile de transparență și corectitudine în finanțarea partidelor vor reduce influența liderilor, iar banii murdari din crimă organizată și/sau din partea statelor străine vor fi excluși din circuitul politic. Vom insista pe aplicarea unor pedepse penale dure pentru încălcarea normelor de finanțare a partidelor. Iar organele de control fiscal și organele anti-corupție vor fi obligate să examineze aceste încălcări în mod prioritar.

Reforma Electorală/votul electronic

Ne propunem să asigurăm modificările legislative necesare pentru organizarea alegerilor naționale și locale în mod credibil și transparent, inclusiv prin intermediul votului electronic. Orice cetățean al Republicii Moldova, indiferent unde locuiește va avea garantat dreptul la vot.

Votul electronic trebuie să devină o alternativă reală și credibilă modalității existente de exprimare a votului la urnă. Implementat la standarde internaționale votul electronic va elimina riscurile de fraudare a rezultatelor și manipulare a rezultatelor.

Utilizarea resurselor administrative ale statului în campanie electorală trebuie să devină imposibilă. Este important și cum vom face aceste reforme – în astfel de subiecte nu poate exista dictatul majorității, modificările legislative care vizează modul de organizare a alegerilor și activitatea partidelor politice trebuie să fie rezultatul unui compromis larg al puterii, opoziției și societății civile.

L.II. JUSTIȚIE

Pe parcursul a trei decenii au existat mai multe tentative de schimba spre bine situația în justiție. Acele reforme au vizat schimbări de structură și competență a tuturor componentelor sistemului judecătoresc, procuraturii și organelor de drept.

În pofida acestui fapt, majoritatea încercărilor de a reforma puterea judecătorească și organele de drept, indiferent de cantitatea banilor alocați, nu și-au atins scopul. În Republica Moldova nu există o putere judecătorească, o procuratură și organe de drept care ar face față corupției politice și crimei organizate. Anume acest fapt a făcut posibilă uzurparea graduală a puterii în stat de către organizațiile criminale și comiterea unui șir de infracțiuni de o complexitate fără precedent. Inacțiunea și complicitatea organelor de urmărire penală, a sistemului judecătoresc, desigur fără a generaliza, a Băncii Naționale, Comisiei Naționale a Pieții Financiare și a

Parlamentului a cauzat prejudicii de zeci de miliarde de dolari economiei naționale, a lovit direct în bunăstarea cetățenilor noștri și a urgentat plecarea a zeci de mii de cetățeni din țară, afectând grav familia ca entitate socială.

În rezultatul eșecului organelor de drept, a procuraturii și a sistemului judecătoresc, în pofida destructurării parțiale a regimului Plahotniuc, viața politică și ramurile strategice ale economiei naționale, în continuare sunt controlate de politicieni corupți, agenți de influență străină și crimă organizată.

Fără o justiție integră și eficientă nu vom avea succes ca cetățeni, antreprenori, societate și economie. Succesul oricărei instituții sau puteri în stat depinde de profesionalismul și integritatea angajatului, ofițerului de urmărire penală, a procurorului și judecătorului. Deși înțelegem că rezistența sistemului putred de corupt va fi una enormă, vă asigurăm că vremea reformelor decorative a trecut. În acest sens vom asigura:

A. Lichidarea instituțiilor care au eșuat exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege, prin inacțiune sau prin complicitate au acoperit și/sau contribuit la comiterea marilor infracțiuni, precum delapidarea rezervelor BNM, laundromatul rusesc, operațiunile de contrabandă a țigărilor, produselor alcoolice, a drogurilor și altor infracțiuni sistemice. Astfel, considerăm imperativă lichidarea:

1. Centrului Național Anticorupție;
2. Procuraturii Anticorupție;
3. Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauzelor Speciale.

Procurorii și ofițerii de urmărire penală trebuie să fie conștienți de faptul că lașitatea, incompetența și coruptibilitatea, precum și încălcarea jurământului sunt sancționate, iar impunitatea are un sfârșit.

B. Evaluarea integrității și profesionalismului judecătorilor, procurorilor și ofițerilor de urmărire penală.

- Evaluarea externă a organelor procuraturii, procurorilor și ofițerilor de urmărire penală.

Calitatea justiției este raportată direct la calitatea, integritatea și profesionalismul celor din justiție. În timp procuratura a devenit o instituție capturată, puternic afectată de corupție și servilitate politică, iar noua Lege a procuraturii a oferit un grad și mai mare de independență funcțională și procesuală procuraturii și procurorilor care din start nu corespundeau funcției. Astfel, era imperativă evaluarea integrității și profesionalismului procurorilor cumulativ, până la adoptarea legii noi. În schimb un sistem care trebuia curățit de corupție a ajuns protejat și sigur de propria impunitate.

Odată cu lichidarea PA, PCCOCS și CNA, în paralel va fi demarat un proces de evaluare externă a integrității și profesionalismului Procuraturii Generale, Procuraturilor municipale și ulterior, al procuraturilor teritoriale. Suntem conștienți că o procedură de evaluare poate dura mai mulți ani și în acest context este important ca procesul de evaluare să începă prioritar cu instituțiile care au cel mai mare impact în sistemul procuraturii. Evaluând în primul rând

procuraturile care au o importanță critică pentru sistem, vom asigura rezultate vizibile mult mai rapid, decât prin aplicare unui model uniformizat.

Similar procuraturilor vor fi evaluați ofițerii de urmărire penală, integritatea și profesionalismul cărora este egal de importantă pentru buna funcționare a sistemului, similar modelului de evaluare a procurorilor și procuraturilor.

- Evaluarea externă a judecătorilor

Ne propunem organizarea procesului de evaluare externă a judecătorilor în două etape, pentru evitarea blocării activității sistemului și obținerea rapidă a unui rezultat.

În prima etapă ne propunem efectuarea evaluării integrității și profesionalismului judecătorilor în vederea eliminării judecătorii corupți, servili politic, cu averi nejustificate și neconformi din punct de vedere profesional – din rândul judecătorilor de instrucțiune, din cadrul Curților de Apel, din rândul celor de la Curtea Supremă de Justiție și Consiliul Superior al Magistraturii.

În a doua etapă va avea loc evaluarea judecătorilor din cadrul instanțelor de fond. Instanțele din mun. Chișinău vor fi evaluate în primul rând, iar după vor urma instanțele cu cel mai mare număr de cauze examinate în ordine descrescătoare.

C. Un capitol separat în procesul de edificare a unei puteri judecătorești integre și profesioniste îl ocupă pregătirea judecătorilor, procurorilor și ofițerilor de urmărire penală. În acest sens vom revizui legislația, competențele, capacitatea și baza materială a Institutului Național al Justiției.

O justiție profesionistă și eficientă costă, dar trebuie să ne asigurăm că plătim salarii mari unor oameni integri, cărora nu este frică să facă față corupției și crimei organizate. Tragedia statului nostru este că am investit bani într-un sistem care a preferat cu bună știință să apere infractorii, în loc să apere cetățenii.

Înțelegem că procesul va fi anevoios și cu o mare rezistență din partea sistemului corupt, dar cu un mandat ferm din partea cetățenilor, vom reuși să curățim justiția de corupți și incompetenți și așa ne vom asigura că uzurparea repetată a puterii în stat, va deveni imposibilă, iar infractorii mai devreme sau mai târziu vor fi atrași la răspundere.

II. MODELUL DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Elitele corupte nu s-au preocupat niciodată de construcția unui sistem economic deschis intereselor cetățeanului. Interesele tenebre au dominat economia din momentul obținerii independenței și pînă în prezent. Statul își tratează cetățenii cu inițiativă antreprenorială în mare parte ostil, iar corupția, birocrăția și indiferența, sunt argumentele de bază pentru cetățenii noștri de a nu deschide afaceri noi în Republica Moldova. Mai mult, aceste sunt motivele principale de a se stabili în străinătate, de multe ori cu familii întregi.

Puterea economică a oricărui stat este în cetățenii săi, singurii care prin inițiativă antreprenorială pot crea o valoare adăugată statului și societății. Susținerea și dezvoltarea

afacerilor mici și mijlocii este acea direcție strategică, de importanță națională, care va permite Republicii Moldova să-și construiască un model economic sustenabil.

Într-o economie lipsită de resurse naturale bogate, cel mai prețios subiect și resursă este cetățeanul. Cel care-și propune să creeze o afacere și să genereze o valoare adăugată pentru societate și stat, acel cetățean care crează locuri de muncă, care stimulează și asigură consumul și achită impozite.

Considerăm ca fiind urgente spre implementare următoarele concepte de dezvoltare economică:

A. VIZIUNE ECONOMICĂ CUPRINZĂTOARE

Libertate antreprenorială și eliminarea birocrăției

- a) Vom elimina birocrăția prin simplificarea procedurilor și vom de-regulariza cadrul legal excesiv în domeniul antreprenorialului, vom simplifica cadrul legislativ de reglementare a activității de întreprinzător și a mediului de afaceri. Tot în acest context, vom digitaliza toate procesele de interacțiune a antreprenorilor cu instituțiile statului și invers, indiferent de profilul de competență, inclusiv simplificarea și digitalizarea procedurilor vamale la import/export.
- b) Vom elimina controalele fiscale abuzive și vom readuce funcția fiscală în serviciul statului din captivitatea corupției. Vom asigura efectuarea controlului fiscal doar în cazurile depistării unor nereguli de disciplina fiscală, în rest, contactul fizic între reprezentanții organelor de control fiscal și antreprenor vor fi înlocuite cu sisteme informaționale și de inteligență artificială. Astfel de platforme inteligente vor ușura cu mult lucrul serviciului fiscal, a serviciului vamal și antreprenorului, vor spori eficiența antreprenorilor și serviciului fiscal, da nu mai puțin important va restabili încrederea reciprocă a ambelor sectoare.
- c) Eliminarea monopolurilor private ilegale și nedeclarate, a monopolurilor publice, public-private precum și a intereselor tenebre din spatele acestora din segmentul energetic, de colectare și comercializare de metale, produse agro-alimentare și agricole, medicamente, terminalele portuare - în primul rând de colectare și transportare a cerealelor care au fost distribuite inequitabil, precum și alte domenii.
- d) Retragerea etapizată a statului din economie în calitatea sa de concurent al sectorului privat. Statul trebuie să fie prezent exclusiv în sectoarele economice de importanță strategică pentru securitatea Republicii Moldova.
- e) Liberalizarea pieței muncii, o măsură care trebuie făcută astfel ca cetățenii străini să poată primi dreptul la muncă în Republica Moldova, fără a întâmpina impedimente artificiale, or acest proces este necesar inclusiv pentru integrarea economiei noastre în cea regională și mondială.
- f) Resistematizarea subsidiilor, or acestea trebuie oferite în primul rând pentru creșterea calității și productivității, într-un mod transparent și credibil. La fel, vom efectua un studiu cu privire la reorganizarea Agenției de Investiții prin crearea unui fond unic de stat, care va integra toate fondurile de stat existente (ex. AIPA, FISM, ODIMM, ADRurile, FEE din cadrul AEE, ș.a.) și va executa funcțiile unui fond de investiții.

B. IMPLEMENTAREA CONCEPTULUI ”STATUL – PARTENERUL CETĂȚEANULUI ȘI ANTREPRENORULUI”

- a) Instituțiile statului, centrale, locale și de orice alt nivel sau competență, vor deveni partenerii cetățeanului cu inițiativă antreprenorială. Vom modifica legislația în vederea stabilirii unor reguli clare pentru mediul de afaceri și crearea unui mediu de afaceri în continuă dezvoltare, precum și a unui format de conclucrare deschisă și prietenoasă între stat și antreprenori. În prezent statul exercită doar un rol de supraveghere, control și sancționare, or sarcina primară a statului este să stimuleze proprii cetățeni să manifeste inițiativă și să asigure suportul necesar prin programe naționale de instruire și promovare a antreprenoriatului.
- b) Vom elabora și implementa un Program Național de instruire și susținere a afacerilor mici și de familie în zonele rurale. Vom elibera afacerile mici din mediul rural, în special cele de familie de impozitul pe venit în primii 5 ani de activitate. Astfel dorim să stimulăm crearea noilor locuri de muncă și a surselor de venit pentru cetățenii noștri din mediul rural, una din măsurile menite să contribuie la reabilitarea satului ca entitate socială, economică și rezidențială.
- c) Vom implementa Conceptului de reabilitare a *satului* ca entitate socială, economică și rezidențială și implementa programe naționale de reabilitare a infrastructurii vitale pentru ridicarea calității vieții – programe naționale de reabilitare a drumurilor rurale, de electrificare, gazificare, construcție rețelelor de canalizare, asigurare cu apă potabilă calitativă și colectarea și menajarea deșeurilor în vederea sporirii atractivității satelor și comunelor. Vedem acest obiectiv ca fiind una din cele mai importante sarcini pe care ni le propunem. În acest context, un rol deosebit de important, pe lângă programele naționale de infrastructură, îl va juca finalizarea procesului de descentralizare și acordare a autonomiei administrației publice locale, ca o măsură menită să oprească degradarea localităților și să pună bazele procesului de dezvoltare al acestora.

C. ADMINISTRAREA EFICIENTĂ A PROPRIETĂȚII DE STAT

- a) Activele statului sunt gestionate inefficient, majoritatea acestora sunt raportate fără profit pentru că profiturile sunt delapidate, multe din ele necesită recalificare și includere în circuitele economice. În acest scop, Agenția Proprietății Publice necesită a fi reorganizată din temelie, or pentru a asigura competitivitate și liberalizarea pieței, instrumentele sovietice trebuie schimbate, dar nu modernizate.
- b) Vom reevalua și inspecta toate activele statului aflate peste hotarele RM și vom finaliza procesele de recunoaștere a acestora.
- c) Vom implementa un program amplu prin care toate activele neutilizate să fie incluse în circuite economice, fie privatizate, fie transmise în locațiune la prețuri de piață.
- d) Vom asigura buna administrare și eficiența companiilor de stat care desfășoară activități cu caracter exclusiv, importante pentru securitatea națională sau alte domenii strategice.
- e) Agenția Proprietății Publice va fi readusă sub controlul statului de sub influența grupurilor criminale și va activa în interesul cetățenilor și statului.

D. SECTORUL ENERGETIC - TRANSPARENȚĂ ȘI BUNA ADMINISTRARE

- a) Tarife calculate corect și transparent.
- Tarifele nejustificate lovesc puternic în consumatorii vulnerabili. Acestea trebuie să fie aprobate transparent, să includă doar cheltuielile justificate, pentru funcționarea normală a furnizorilor de servicii. Tarifele trebuie stabilite onest și corect, și ajustate doar dacă se modifică cheltuielile reale. Ajustarea se face la timp, dar nu în dependență de agenda politică. De asemenea, este prioritară elaborarea unui model onest de alocare echitabilă a compensațiilor pentru consumatorii cu venituri mici. O societate echitabilă este inclusiv atunci când cetățenii cu venituri mici sunt ajutați de stat să-și achite serviciile comunale.
 - Totodată, în privința costurilor nejustificate incluse în tarif, vom obliga ANRE să verifice corectitudinea includerii acestora în tarif. Vom audita anual întreprinderile din domeniul energetic pentru a ne asigura că banii consumatorilor sunt cheltuiți eficient. Cetățenii trebuie să fie siguri că banii plătiți sunt folosiți conform destinației și că nu ajung în buzunarul funcționarilor sau administratorilor corupți.
- b) Corupția din sectorul energetic este endemică și va fi combătută.
- Republica Moldova a suferit prejudicii colosale din cauza schemelor în domeniul energetic, acestea au lovit într-un final în consumatori și economie în ansamblu. În pofida investigațiilor efectuate de experții din societatea civilă care au demonstrat existența companiilor intermediare care percep comisioane nejustificate la furnizarea energiei electrice, scheme în procesul de furnizare a gazelor naturale, precum și inițierea mai multor cauze penale, inclusiv în baza plângerilor noastre, nimeni din persoanele responsabile de scheme și fraudă în domeniul energetic nu au fost condamnate. Sintem siguri că investigațiile vor avansa odată cu asigurarea independenței sistemului de drept și a puterii judecătorești.
- c) Diversificarea surselor de energie și gaze, crearea unei piețe concurențiale
- Moldova nu dispune de zăcăminte de petrol sau gaze și importă toate produsele energetice. În asemenea condiții, sarcina noastră este să asigurăm accesul pe piața internă a furnizorilor din regiune, astfel încât să existe concurență, iar consumatorii să beneficieze de cele mai mici prețuri.
- În același timp, vom institui reguli clare de concurență și vom urmări ca toți agenții economici să le respecte, iar cei care încalcă să fie sancționați. Vom elabora criterii clare de numire prin concurs a conducerii instituțiilor de supraveghere, în mod transparent, ca ele să fie cu adevărat independente. Pentru aceste instituții vom aproba indicatori de performanță, ca să putem evalua cât de eficient se lucrează. Numai în baza acestor principii putem crea o piață cu adevărat concurențială.
- d) Asigurarea calității serviciilor, protecția consumatorilor, alocarea compensațiilor
- Deși legislația conține prevederi despre calitatea serviciilor, în multe cazuri aceste cerințe nu se respectă, în special dacă ne referim la încălzirea termică centralizată din Chișinău și Bălți. Principalele cauze sunt infrastructura veche și lipsa investițiilor, imperfecțiunea legislației, control superficial din partea autorităților publice și lipsa răspunderii pentru nerespectarea calității serviciilor. Vom asigura respectarea

drepturilor consumatorilor și elimina abuzurile comise de operatorii din domeniu. Vom atrage investiții în renovarea infrastructurii și vor asigura creșterea calității serviciilor, dar și reducerea consumului și a costului serviciilor, inclusiv prin implementarea proiectelor de eficiență energetică.

e) Compensații pentru cetățenii vulnerabili

Un lucru indispensabil este obligația statului de a oferi compensații consumatorii cu venituri mici. Compensațiile trebuie să fie raportate la venitul persoanei, lucru de care astăzi nu se ține cont. Pentru unele produse energetice, astăzi există facilități fiscale de care beneficiază în mod neechitabil consumatorii cu venituri mari. Vom asigura eliminarea facilităților neechitabile și asigura redirecționarea compensațiilor către acei consumatori care au nevoie de ele.

E. PROTECȚIA MEDIULUI

Republica Moldova trece printr-o criză gravă de mediu în care ne-a adus indiferența politicienilor, dar și cetățenii inconștienți. Criza de mediu în care ne aflăm nu poate fi remediată fără o abordare vizionară și sistemică. Partidul Schimbării își asumă elaborarea programelor naționale de protecție a mediului, care vor avea drept scop redresarea problemelor, care au fost ignorate pe parcursul deceniilor și care au transformat Republica Moldova într-un stat în pragul unei crize ecologice naționale. Astfel, lipsa sanitației și managementului deșeurilor, despădurirea intensivă, ilegală și necontrolată, calitatea proastă a aerului afectează zilnic viața și sănătatea cetățenilor noștri.

În vederea îmbunătățirii sanitației, prin programe naționale vom dezvolta infrastructura de aprovizionare cu apă și canalizare în toată țara. Însă acest program trebuie însoțit de construcția și/sau reabilitarea stațiilor de epurare în orașele și comunele noastre, or anume orașele poluează majoritar râurile și apele subterane ale Republicii Moldova.

Rezolvarea problemei deșeurilor - până în anul 2030 ne asumăm crearea unei infrastructuri viabile a gestionării deșeurilor în toată țara prin dezvoltarea serviciilor regionale. Așa vom putea reduce volumul deșeurilor și asigura prelucrarea cu impact scăzut față de mediu și la costuri rezonabile.

Plantarea pădurilor – ne asumăm oprirea imediată a tăierilor ilegale/excesive și implementarea unui program național de împădurire. În acest sens vom identifica mijloace financiare interne și vom apela la fonduri internaționale, bani care sunt și acum disponibili, dar nu sunt accesați din cauza managementului prost și lipsei de încredere la nivel internațional în instituțiile de resort. Ne asumăm eradicarea corupției în domeniu managementului fondului forestier, oprirea tăierilor ilicite/excesive și implementarea programelor cuprinzătoare de stat de reîmpădurire rapidă a țării noastre.

Dezvoltarea transportului alternativ în orașele mari este necesar pentru a remedia poluarea aerului și în acest sens este necesară dezvoltarea infrastructurii durabile și accesibile inclusiv pentru transportul alternativ. La fel, ne propunem să promovăm transportul mai puțin poluant, inclusiv transportul public mai puțin poluant.

III. SĂNĂTATE PUBLICĂ

1. Problemele care necesită intervenții de urgență

Majoritatea spitalelor din Republica Moldova sunt implicate în prestarea serviciilor mixte, atât pentru pacienții cu COVID, cât și de prestare a serviciilor medicale nonchirurgicale non-Covid. Problema este că formula mixtă inițial gândită pentru stabilizarea situației pandemice pe un termen de 3-4 luni în realitate s-a extins la un an. Acest model a generat efecte adverse care trebuie remediate în mod prioritar și de urgență, și anume:

- a) Acesta generează riscuri majore de infectare a pacienților non-Covid în instituțiile medicale de profil mixt;
- b) Cheltuieli exagerate condiționate de necesitatea dublării serviciilor (de ex. întreținerea a 2 Laboratoare (Covid și non Covid), 2 imagistici, etc.
- c) Pacienții evită să se adreseze la medic pentru ajutor medical din cauza riscurilor de infectare într-un spital cu pacienți Covid. S-a constatat creșterea numărului adresărilor tardive, în stări decompensate. În primele 9 luni ale anului 2020 de la 50% la 70% de cazuri și intervenții planificate sau necesare nu au fost tratate/efectuate din cauza pandemiei. Acest fapt a dus la agravarea generală a sănătății cetățenilor și pe termen scurt și mediu va cauza consecințe nefaste, inclusiv va duce la creșterea mediei mortalității în rândul pacienților care nu au fost tratați la timp.

Pentru a remedia situația, este necesară reluarea tratamentului populației la scară proporțională restanțelor acumulate în primul rând prin renunțarea la modelul mixt de funcționare a spitalelor. Astfel propunem divizarea sistemului spitalicesc în spitale cu profil integral COVID și spitale integral non COVID. De exemplu: la 3 raioane 1 spital specializat exclusiv pe cazurile de COVID și 2 spitale integral non COVID, care prestează servicii medicale în regim normal.

De la începutul pandemiei și până în prezent, în tratamentul pacienților cu COVID, au fost incluse spitalele care prestau servicii înalt calificate, inclusiv spitalele cu profil unic din cadrul sistemului spitalicesc din Republica Moldova, precum sînt: Spitalul Clinic Republican, Institutul de Medicină Urgentă, Spitalul Clinic municipal Sfânta Treime și altele.

Acest model a generat un șir de efecte negative.

- a) Specialiștii de calificare îngustă, inclusiv profesorii și academicienii, specialiștii de calificare înaltă au fost nevoiți să presteze servicii improprii calificării lor pentru a face față pandemiei. Astfel, specialiștii de o calificare înaltă în oftalmologie ori otorinolaringologie, ori ginecologie au fost incluși în tratarea cazurilor de infecție cu Covid, de multe fiind inferiori ca pregătire unui terapeut sau infecționist. Drept rezultat, serviciile înalt calificate, care ar fi putut fi prestate (transplant de organe, protezări, intervenții pe cord etc.) au fost practic sistate la nivel național.
- b) Un efect advers al acestei situații neordinare este nepracticarea de lungă durată (de cca 1 an) a profesiei și specialității dedicate (precum chirurgie, oftalmologie etc.), fapt ce duce la decalificarea specialiștilor, în timp ce populația la nivel național este privată, în mare măsură, de servicii de înaltă calitate.

- c) Mai mult, specialiștii afirmă că efectul de cumulare și decompensare a maladiilor cronice, or creșterea letalității colaterale maladiei Covid este mare.
- d) În diferite faze ale pandemiei asistența medicală primară presta servicii de la distanță (prin telefon). Asistența medicală programată a fost, practic, exclusă. Investigațiile paraclinice a pacienților în condiții de ambulator au fost reduse la minim și în rezultat avem: decompensarea maladiilor cronice, respectiv – creșterea letalității colaterale și multiple adresări tardive în cazul patologiei acute în faza complicațiilor (apendicite gangrenoase, ulcere perforate, colecistite gangrenoase etc.)

În acest context considerăm necesară reconfigurarea sistemului spitalicesc pentru a face față ambelor provocări – pandemiei Covid și tratarea eficientă a cazurilor non-Covid.

În acest sens, este necesară excluderea spitalelor care oferă tratamentul cazurilor complexe (Spitalul Clinic Republican, Institutul de Medicină Urgentă, Spitalul Clinic Municipal Sfânta Treime și altele) din procesul de prestare a serviciilor Covid cu scopul recuperării restanțelor în tratarea populației prin relansarea acestor spitale conform profilului de bază.

2. Deficiențe sistemice

2.1 Pandemia a scos în evidență insuficiența cadrelor în unele specialități medicale, precum ar fi: specialiști în terapia intensivă (reanimatori), infecționiști, epidemiologi, imagiști. Totodată constatăm un exces de cadre în domeniile considerate prestigioase - chirurgie, ginecologie, oftalmologie, stomatologie și altele. Acest dezechilibru pune în pericol eficiența și buna funcționare a sistemului de sănătate publică și trebuie echilibrat la nivel de politici de stat în vederea completării lipsei în viitorul cel mai apropiat, atât prin motivarea specialiștilor plecați în străinătate să revină acasă, cât și colaborarea cu universitățile de profil.

2.2 A fost pusă în evidență dotarea extrem de slabă a unor spitale cu paturi de terapie intensivă și utilaje precum ventilatoare, monitoare etc. În unele spitale s-a constatat chiar lipsa integrală a acestor servicii și a utilajelor.

Aceste neajunsuri trebuie corectate prin:

- a) Revizuirea de către Universitatea de Medicină și Farmacie a strategiei de pregătire a specialităților universitare, în concordanță cu necesitățile/solicitările sistemului medical.
- b) 10% din paturile unui spital trebuie să fie preconizate pentru terapia intensivă și respectiv dotate cu utilajul corespunzător și asigurate cu cadre medicale cu calificare în terapia intensivă.

3. Implicarea disproporționată a sectorului spitalicesc public și privat în gestionarea crizei pandemice în sănătate publică.

În timp ce sectorul public se sufoca prestând servicii Covid, sectorul privat, distanțându-se de problema comună, presta servicii selective și cost eficiente. Drept rezultat a fost limitat accesul la servicii medicale non Covid și, respectiv, discriminate paturile social-vulnerabile și cei cu venituri modeste.

Or, în situații de criză în sănătatea publică precum este pandemia Covid – implicarea proporțională atât a sectorului public în domeniul sănătății, cât și a celui privat în gestionarea crizei pandemice sub controlul statului era și rămâne un pas necesar.

PROBLEME ÎN SISTEMUL SĂNĂTĂȚII, CARE NECESITĂ INTERVENȚII PE TERMEN MEDIU ȘI LUNG

- Repartizarea disproporționată a capacităților sistemului spitalicesc pe teritoriul Republicii Moldova.

Potențialul sistemului de sănătate este concentrat într-o proporție de circa 70-80% în municipiul Chișinău (mun. Bălțul și nici mun. Cahul nu dispun de cardiologie intervențională, chirurgie endovasculară, radiologie intervențională, coronarografie și angiografie, angiografia globului ocular, chirurgia camerei posterioare a globului ocular etc.)

Majoritatea spitalelor raionale (din teritoriu) nu dispun de resurse adecvate pentru prestarea serviciilor medicale conforme pe motiv de lipsa cadrelor medicale calificate, lipsa utilajului medical modern și condiții hoteliere precare.

Drept rezultat, pacienții preferă să evite tratamentul în teritoriu, preferând instituțiile din Chișinău. În consecință serviciile spitalelor raionale nu sunt solicitate la scara estimată inițial. Serviciile costisitoare și înalt tehnologice fie că nu se prestează la nivel de raion, fie că se prestează într-o cantitate neglijabilă, care nu justifică cheltuielile pentru menținerea acestor servicii, iar lipsa cererii (număr mic de intervenții) duce la pierderea calificării cadrelor.

Pentru a soluționa această problemă complexă propunem regionalizarea serviciilor costisitoare și înalt calificate prin crearea spitalelor specializate, în timp ce majoritatea instituțiilor medicale vor continua să presteze servicii neacoperite în mod eficient de spitalele regionale cu specializare îngustă și înalt calificată.

- Guvernanță corporativă a instituțiilor medico-sanitare publice

Managerii instituțiilor medico-sanitare publice dispun de o autonomie decizională extinsă, inclusiv în gestionarea banilor publici (un singur om, în limita abilităților sale manageriale, gestionează 300-600 mln lei anual). Autonomia decizională a directorului instituției medicale asigură un management dinamic, dar nu obligatoriu eficient.

Efecte nedorite ale acestui model de guvernanță sunt dezafectarea banilor publici din lipsa abilităților manageriale, corupția și influența politicului asupra managerului (gestionarului nemijlocit a banilor publici).

În vederea soluționării acestei probleme complexe vom insista pe schimbarea modului de guvernare a instituțiilor medicale de la model unipersonal la un model de guvernare corporativă și colegială a instituțiilor medico-sanitare publice.

Sistemul sănătății publice, în special componenta spitalicească necesită un șir de schimbări nu doar pentru a face față pandemiei Covid, dar și pentru a ridica la un nou nivel serviciile prestate cetățenilor și noi ne asumăm aceste obiective în mod conștient și responsabil.

IV. EDUCAȚIE VOCAȚIONALĂ ȘI MODERNĂ

Dacă ceilalți piloni pornesc de la schimbare, în educație și prin educație ne propunem, întâi de toate, să păstrăm - profesorii la catedră, elevii în școală și, nemijlocit, părinții lor în țară și pe toți ei sănătoși fizic și emoțional. Să păstrăm oamenii, principala și, de fapt, unica noastră resursă națională - prin dezvoltarea reformelor educației, interconectarea reală a învățământului nostru cu sistemele educaționale europene și internaționale și dezvoltarea rapidă a componentei vocaționale la toate nivelele de educație și formare profesională.

Pentru a construi o societate și economie bazată pe cunoaștere este necesar să ne dezvoltăm sistemul de educație, integrând conceptele moderne. Vom porni de la necesitățile urgente și ne vom mișca în direcția creării unui sistem educațional vizionar, care stimulează gândirea critică și încurajează copiii, elevii și studenții să-și descopere vocația și talentele. Vom construi un sistem de educație care va ajuta pe fiecare să-și găsească locul în societate, economie și lumea modernă.

În acest sens vom promova:

- a) Modelarea mediului școlar, cu efectuarea investițiilor necesare, pentru păstrarea sănătății și menținerii stării de bine a elevilor și profesorilor. Mă refer aici la aspecte ale decenței, precum: alimentație, igienă, spațiu de recreere, transport. Nu vom putea pretinde o atitudine demnă și respectuoasă de la o persoană într-un mediu lipsit de demnitate prin privarea de necesitățile elementare;
- b) Reducerea (decongestionarea) conținuturilor teoretice, mulțimea cărora ne pune elevii în situația galopării și a unei false competiții, lăsând timpul necesar pentru aplicarea cunoștințelor teoretice în activitate practică;
- c) Regândirea manualelor școlare și a versiunii digitale a acestora, care le-ar transforma din obstacol în oportunitate a formării temeinice a competențelor școlare;
- d) Crearea unor platforme integratoare ale educației la distanță, cu module care ar asigura calitatea aplicării acestora în orice segment al procesului didactic și ar spori atât incluziunea școlară, dar și reintegrarea diasporei în sistemul de valori al Republicii Moldova (cu certificare);
- e) Integrarea componentei de orientare vocațională timpurie, fără de care vom continua să deținem locuri premiate la concursurile internaționale, licențiați în diverse domenii, dar să ne lipsească oameni dedicați profesiei lor, alese conștient;
- f) Dezvoltarea învățământului profesional, pentru obținerea unui echilibru pe piața muncii, factor necesar și pentru reducerea fenomenului migrației;
- g) Formare profesională continuă calitativă a cadrelor didactice și creșterea prestigiului profesiei.

Scopul primar al oricărei societăți și oricărui stat este să crească și să educe generațiile viitoare. Corupția și stagnarea economică a dus la emigrarea a sute de mii de persoane și a lovit direct în familie ca entitate socială și educațională primară. Și mai grav, în această situație de criză continuă statul nu a știut să-și construiască corect prioritățile și să aloce resursele necesare pentru susținerea sistemului de învățământ. Nu a știut și nu s-a preocupat să compenseze efectele adverse ale emigrației prin implementarea instrumentelor noi de protecție socială și de nivelare prin sistemul de educație a schimbărilor radicale și dureroase în structura societății. În rezultat sistemul de învățământ pre-școlar, școlar și universitar cronic sub-finanțat a devenit

ineficient atât în raport cu provocările interne, cât și în raport cu sistemele de educație din regiune.

Vom schimba prioritățile statului și vom aloca în mod prioritar resurse financiare suficiente pentru a ridica prestigiul profesiei, a forma și suplini rîndurile cadrelor didactice, pentru a moderniza școlile și asigura baza materială și tehnologică necesară unui proces de studii raportat la standardele moderne și necesitățile societății și economiei.

V. DESCENTRALIZAREA ȘI AUTONOMIA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE

Reforma administrației publice, în special finalizarea procesului de descentralizare și asigurarea autonomiei reale ale autorităților publice locale este unul din cele mai urgente și importante capitole.

Competențele funcționale limitate și dependența financiară a autorităților publice locale față de Guvern și puterea politică a contribuit direct la degradarea raioanelor, orașelor și satelor ca entități sociale, economice și rezidențiale. Una din explicațiile de bază este dorința quasi-elitelor politice de a controla primării în scopuri electorale, pentru a se menține la putere. Această abordare meschină și profund mediocră a urgentat sărăcirea satelor noastre și servit drept catalizator pentru plecarea cetățenilor noștri în străinătate.

Pe parcursul a 26 de ani, de la adoptarea primei legi care a reglementat activitatea APL în toamna anului 1994, până la adoptarea Strategiei privind Reforma administrației publice 2016-2020, autoritățile au târăganat și amânat sub diferite pretexte implementarea descentralizării și asigurării autonomiei locale.

Această situație creează mari dificultăți pentru funcționarea adecvată și eficientă a autorităților publice locale, pentru prestarea serviciilor publice, publice-private și private către populație.

Rolul APL s-a redus la unul de reprezentare a comunității și de administrarea acesteia în limita resurselor alocate de centrul politic. Baza fiscală și veniturile colectate de APL în marea majoritate sunt insuficiente și nu ajung nici pentru acoperirea cheltuielilor de întreținere a aparatului administrativ. Toate autoritățile locale de un anumit nivel, au aceleași număr și aceleași tipuri de responsabilități funcționale, administrative și de reglementare, indiferent de dimensiune, populație, capacitatea fiscală sau administrativă.

Adoptarea, în decembrie 1998, a pachetului format din 5 legi de către Alianța pentru Democrație și Reforme și implementarea lor pe parcurs de patru luni, au asigurat petrecerea alegerilor locale din aprilie 1999, în condiții de descentralizare. E de menționat, că reforma a provocat multe nemulțumiri, având și neajunsuri, dar partea pozitivă a reformei a prevalat. Era oportun să fie menținută respectivă reformată și îmbunătățită prin implementarea unor amendamente care ar fi eliminat lacunele în legislație. Completarea atribuțiilor financiare și patrimoniale ar fi asigurat cele două sarcini prioritare ale unei APL în descentralizate, iar

cetățenii ar fi beneficiat de servicii publice de calitate. În 2001, PCRML având structuri de partid în majoritatea localităților, au convertit structurile de partid în cele locale, iar primarii aleși au devenit președinți ai organizațiilor primare de partid, fiind din contul plătitorilor de impozite. De atunci s-a stabilit tendința nocivă ca primarii să-și schimbe apartenența politică în pas cu guvernarea, proces care a culminat cu marea migrație a primarilor și consilierilor locali în 2014-2016, sub presiunea regimului Plahotniuc.

Ca rezultat, în timp de 20 de ani am ajuns la o administrație publică nefuncțională, hiper-centralizată, neatractivă și nemotivată pentru profesioniști buni și integri. Orice încercare a implementa reforma administrației publice se tergiversează sau se boicotează.

Astfel, pentru a opri procesul de degradare al APL considerăm modernizarea administrației publice ca prioritatea zero și un deziderat al întregii societăți. Progresul socio-economic nu este posibil fără reformarea graduală și constantă la toate nivelele ale administrației publice.

Decentralizarea administrativă și financiară este un început important în atingerea obiectivelor de modernizare a administrației publice, îmbunătățirii calității serviciilor publice, stabilizării și dezvoltării în viitorul apropiat al localităților noastre.

Reforma administrației publice, bazată pe descentralizarea și autonomia puterii locale urmează să asigure o delimitare clară a raporturilor din cadrul administrației publice centrale, între guvernarea centrală și cea locală, între administrația publică și sectorul privat.

Din acest motiv, **modernizarea administrației publice**, prin **descentralizare** și asigurarea **autonomiei autorității publice locale funcționale** cu capacități administrative, financiare și patrimoniale, în deplină conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova și în corespundere cu principiile Cartei Europene a Autonomiei locale, ratificate de Republica Moldova la 16 iulie 1997 este un obiectiv și o reformă imperativă și urgentă. În acest sens vom insista pe implementarea și punerea în aplicare integrală a tuturor acțiunilor și măsurilor restante din Strategia Națională de Descentralizare și a Recomandărilor 435/2019 a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE).

VI. PROTECȚIE SOCIALĂ

Vom regândi integral sistemul de protecție socială din Republica Moldova.

Sarcina de bază a sistemului de protecție socială este să asigure respectarea drepturilor fundamentale și să asigure o viață cu demnitate păturilor social vulnerabile. Deși în Republica Moldova se vorbește deseori de pensionari ca pătură social-vulnerabilă, care suferă foarte mult de ineficiența și ignoranța statului, uităm să acționăm pentru remedierea efectelor catastrofei demografice, care a lovit în familie ca entitate socială și entitate primară de protecție, educație și grijă față de copiii minori.

Despărțirea familiilor a dus la apariția unor generații înregi de copii cărora le este încălcat dreptul la interitate fizică și psihică, alimentație, sănătate, educație și viață. Avem mii de copiii

care suferă de foame, duc lipsă de haine, trăiesc în condiții insalubre, nu merg la școală, sunt bătuti, violați și sînt privați de cel mai important lucru în procesul de formare a unei personalități – educație, dragoste și grijă în sînul familiei.

Reorganizarea sistemului de protecție socială

Vom restructura sistemul de protecție socială din țara noastră, vom identifica și aloca bani suficienți pentru ca nici un copil, persoanele cu dizabilitate și nici un bătrîn să mai trăiască în frig și foame. Dacă va trebui vom realoca mijloacele financiare în urma lichidării unor structuri din cadrul procuraturii și organelor de drept și de urmărire penală care au contribuit direct la tragedia umană prin care trece societatea noastră.

Sistemul de protecție socială este inechitabil – pensiile sunt necorelate cu contribuția, iar cetățenii înțeleg nedreptatea în distribuția fondurilor de asigurare socială. Este vizibilă ineficiența administrării resurselor alocate din buget și birocrațizarea sistemului de protecție socială în așa fel încît cetățenii trebuie să lupte pentru a obține ce li se cuvine prin lege. Serviciile sociale trebuie să fie obținute simplu, și fără eforturi nejustificate din partea oamenilor. Vrem să aducem o generație nouă de manageri pentru instituțiile publice, capabili să analizeze și să optimizeze procesele astfel încît serviciile publice să fie cât mai eficiente livrate cetățeanului. Vrem să reformăm sistemul de redistribuire a veniturilor în economie astfel încît sistemul să devină cu adevărat echitabil, iar persoanele vulnerabile protejate.

Sucesul unui stat se măsoară prin felul în care-și trăiesc viața vîrstnicii, oamenii cu dezabilități și cum o societate își crește și educă generațiile viitoare. Astăzi recunoaștem că am eșuat ca stat și societate să ne protejăm bătrînii, oamenii cu dezabilități și copiii.

Vom face tot ce ne stă în puteri ca să redăm speranța celor săraci și vulnerabili. Pentru echipa noastră crearea unui sistem de protecție socială echitabil și eficient este un obiectiv fundamental și de maximă urgență.

VII. SOCIETATE INFORMAȚIONALĂ

Republica Moldova nu mai are timp și resurse umane pentru a trece prin etapele clasice de dezvoltare a unui stat în proces de construcție post-sovietică. Dezvoltarea economică rapidă este posibilă exclusiv prin implementarea modelului economic bazat pe cunoaștere și construirea rapidă a unei societăți informaționale. Aceste două concepte ne vor permite să eliminăm rapid corupția, să creștem calitatea proceselor de administrare a statului, de interacțiune a cetățeanului cu statul și invers, să modernizăm și să ne integrăm economia în economia regională și mondială, ne va permite să îmbunătățim administrarea tuturor domeniilor, indiferent dacă e vorba de domenii publice sau private.

Scopul proiectului nostru politic este să transformăm Republica Moldova într-o țară funcțională, eficientă, competitivă și tehnologic avansată. Pentru asta e nevoie de construit o Societate informațională bazată pe cunoștințe și abilități digitale pentru toți cetățenii.

Acest obiectiv presupune implementarea unui șir de concepte și proiecte naționale:

1. Accesul la Internet în calitatea sa de cel mai puternic instrument informațional din societatea modernă, precum și dreptul de a primi și presta servicii online vor fi recunoscute ca drepturi fundamentale;
2. Vom relua implementarea conceptului de e-Guvernare și anume de transparentizare, debirocratizare, eficiență și inovație în Administrația Publică Centrală și Locală prin digitalizare și utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor (TIC). Moldova a avansat mult în ultimii 10 ani pe această cale, dar este nevoie de voință politică și un impuls puternic pentru a accelera trecerea la :
 - Servicii publice electronice, în proporție de 100%, accesibile oricărui cetățean 24/7;
 - Administrație publică "fără hârtie";
 - Eliminarea birocratizării ("red-tape") și costurilor excesive de administrare a afacerilor;
 - Creșterea competitivității prin digitizarea interacțiunii mediului de afaceri cu statul și integrarea proceselor și activităților economice din Republica Moldova în Piața Digitală a Uniunii Europene.
3. Utilizarea potențialului tehnologiilor mobile, Cloud Computing, Inteligența Artificială, Blockchain, Internetul Obiectelor Inteligente și Robotică pentru modernizarea, funcționarea rezilientă, sigură și eficientă a infrastructurii și serviciilor pentru cetățeni, mediul de afaceri, sectorul asociativ și administrația publică.
4. Vom atrage o atenție deosebită securității cibernetice.
5. Vom promova și dezvolta Industria tehnologiei informației și a comunicațiilor (TIC) prin susținerea companiilor și încurajarea creării startup-urilor noi în domeniile inovatoare ale acestei industrii.
6. Vom susține industria tehnologiei informației și a comunicațiilor prin mecanisme financiare, fiscale, legislative și promovăm conceptul STEM (știința, tehnologie, inginerie și matematică) în educație.
7. Societate Informațională presupune implementarea conceptului de e-Democrație: implementarea votului electronic și tehnologiilor digitale pentru facilitarea participării în procesele decizionale a cetățenilor din țară și din diasporă pentru a evita abuzurile și încălcarea dreptului la vot a cetățenilor noștri, precum și pentru a elimina posibilitatea de fraudare sau manipulare a rezultatelor alegerilor.

VIII. CULTURA – FACTOR DE COEZIUNE

Pornind de la accepția largită a conceptului, conform căruia cultura este definită drept ansamblul de valori umane și de caracteristici distincte ale societății, ce reflectă multiplele ei fațete în termeni spirituali, materiali, intelectuali și (sau) emoționali, propunem un set de principii și obiective fundamentale din domeniul culturii, care vor reprezenta o prioritate de bază în dezvoltarea societății, *ca factori de coeziune socială*.

În acest sens, Partidul Schimbării:

- a. consideră că atitudinea statului față de cultură trebuie să reflecte susținerea permanentă și sinceră prin politici publice. Reieșind din misiunea pe care o are cultura în societate la etapa actuală, confruntată tot mai evident cu fenomenul globalizării, vom pleda în favoarea politicilor bazate pe proiecte de păstrare și protejare a componentelor culturale naționale și o dezvoltare durabilă în cadrul unui dialog intercultural european și mondial, prin politici proactive de protejare și promovare a valorilor patrimoniului cultural național, material și imaterial;
- b. în centrul politicilor publice promovate se vor afla industriile creative, care oferă oportunități pentru dezvoltarea locală și pot să atragă investiții interne și externe pentru conservarea patrimoniului național și a obiectivelor turistice;
- c. va promova concepte inovative privind perfectarea bazei legislative naționale și a politicilor publice din domeniile culturii și industriilor culturale, va încuraja participarea creatorilor și beneficiarilor în elaborarea acestora și va insista pe alocarea progresivă a fondurilor necesare pentru realizarea acestor obiective;
- d. va susține elaborarea Codului Patrimoniului Cultural al Republicii Moldova;
- e. va sensibiliza permanent și cu insistență autoritățile statului privind susținerea creatorilor și a creației artistice contemporane prin alocarea nediscriminatorie a resurselor financiare, menită să stimuleze actul artistic și al creativității;
- f. va încuraja sponsorizările și va susține parteneriate public-private în inițierea și desfășurarea programelor culturale prioritare (interne și internaționale), propuse de Uniunile de creație și de artiștii liberi profesioniști;
- g. va stimula accesul și participarea oamenilor de cultură la fonduri europene de finanțare a domeniului;
- h. va încuraja popularizarea culturii per domenii, inclusiv va contribui la refacerea prestigiului profesiilor din domeniul culturii;
- i. va monitoriza mecanismele de alocare transparentă a resurselor de finanțare a culturii pe baze competitive, în spiritul transparenței.